

in eis iudicium discussionis locum habet. Unde ipsi fideles, qui fuerunt saltem numero cives civitatis Dei, iudicabuntur ut cives, in quos sine discussione meritorum sententia mortis non feretur: sed infideles condemnabuntur ut hostes, qui consueverunt apud homines absque meritorum discussione exterminari.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod quamvis eis, qui in mortali decedunt, pro certo constet de eorum damnatione, quia tamen aliqua, quae pertinent ad bene merendum, habent annexa, oportet ad manifestationem divinae iustitiae, ut discussio de eorum meritis fiat, per quam ostendatur, eos juste a sanctorum civitate excludi, cuius esse cives numero exterius videbantur.

AD SECUNDUM dicendum, quod allocutio illa specialiter intellecta secundum hoc non erit aspera fidelibus condemnandis, quia in eis aliqua sibi placencia manifestabit, quae in infidelibus inveniri non possunt; quia *sine fide impossibile est Deo placere*, Hebr. 11.: sed sententia condemnationis, quae in omnes feretur, omnibus terribilis erit.

Ratio vero IN CONTRARIUM adducta procedebat de iudicio retributionis.

ARTICULUS VIII.

390

UTRUM ANGELI IN FUTURO IUDICIO IUDICABUNTUR.

AD OCTAVUM sic proceditur. Videtur, quod angeli in futuro iudicio iudicabuntur, quia dicitur 1. Corinth. 6.: *Nescitis, quoniam angelos iudicabimus?* Sed hoc non potest referri ad statum praesentis temporis; ergo referri debet ad futurum iudicium.

2. PRAETEREA. Job 40. dicitur de Behemot, seu Leviathan, per quem diabolus intelligitur: *Cunctis videntibus praecipitabitur*, et Marc. 1. exclamavit daemon ad Christum: *Cur venisti ante tempus perdere nos?* et Glossa (*ordin. Bedae*, dicit ibidem, quod « daemones in terra Dominum cernentes, se continuo iudicandos esse credebant »; ergo videtur, quod eis finale iudicium reservetur.

3. PRAETEREA. 2. Petr. 2. dicitur: *Deus angelis peccantibus non pepercit; sed rudentibus inferni detractos, in tartarum tradidit cruciandos in iudicium reservari*; ergo videtur, quod angeli iudicabuntur.

SED CONTRA. *Deus non iudicabit bis in idipsum* (*Nabum 1. vers. 9. secundum vers. LXX.*); sed mali angeli iam iudicati sunt; unde dicitur Joan. 16.: *Princeps huius mundi iam iudicatus est*; ergo in futuro angeli non iudicabuntur.

Praeterea. Perfectior est bonitas, vel malitia angelorum quam aliquorum hominum in statu viae: sed quidam homines boni, et mali non iudicantur, ut dicitur in litera (*4. Dist. 47.*); ergo nec angeli boni, vel mali iudicabuntur.

RESPONDEO dicendum, quod iudicium discussionis nullo modo habet locum neque in bonis angelis, neque in malis, quia neque in bonis potest aliquid mali inveniri, neque in malis aliquid boni ad iudicium pertinens. Sed si loquamur de iudicio retributionis, sic est distinguenda duplex retributio: una respondens propriis meritis angelorum; et haec a principio fuit utrisque facta, dum quidam in beatitudine sublimati sunt, quidam vero in miseria demersi: alia retributio est, quae respondet meritis bonis, vel malis per angelos procuratis; et haec retributio in futuro iudicio fiet, quia boni angeli amplius gaudium habebunt de salute eorum, quos ad meritum induxerunt; et mali amplius torquebuntur, multiplicata malorum ruina, qui per eos ad mala sunt

incitati: unde, directe loquendo, iudicium neque ex parte iudicantium, neque ex parte iudicandorum, erit angelorum, sed hominum; sed indirecte quodammodo respiciet angelos, in quantum actibus hominum fuerunt commixti.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod illud verbum Apostoli est intelligendum de iudicio comparationis, quia quidam homines quibusdam angelis superiores inveniuntur.

AD SECUNDUM dicendum, quod ipsi daemones cunctis videntibus tunc praecipitabuntur, quia in perpetuum in inferni carcerem detrudentur, ut jam non sit eis liberum egredi extra; quia hoc eis non concedebatur, nisi secundum quod ordinabantur ex divina providentia ad hominum vitam exercendam.

Et similiter dicendum est AD TERTIUM.

QUAESTIO XC.

DE FORMA IUDICIS VENIENTIS AD IUDICIUM,
IN TRES ARTICULOS DIVISA.

Deinde considerandum est de forma iudicis venientis ad iudicium.

Circa quod quaeruntur tria.

Primo. Utrum Christus in forma humanitatis sit iudicaturus.

Secundo. Utrum apparebit in forma humanitatis gloriosa.

Tertio. Utrum divinitas possit sine gaudio videri.

ARTICULUS I.

391

UTRUM CHRISTUS IN FORMA HUMANITATIS SIT IUDICATURUS.

(*S. Thom. 4. Dist. 48. q. 1. art. 1. et seq.*).

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod Christus in forma humanitatis non sit iudicaturus; iudicium enim auctoritatem requirit in iudicante: sed auctoritas super vivos, et mortuos est in Christo, secundum quod est Deus: sic enim est et Dominus, et creator omnium; ergo in forma divinitatis iudicabit.

2. PRAETEREA. In iudice requiritur potestas invincibilis; unde Eccli. 7.: *Noli quaerere fieri iudex, nisi valeas virtute disrumpere iniquitates*: sed virtus invincibilis convenit Christo, secundum quod est Deus; ergo in forma divinitatis iudicabit.

3. PRAETEREA. Joan. 5. dicitur: *Pater omne iudicium dedit Filio, ut omnes honorificent Filium, sicut honorificant Patrem*: sed honor aequalis Patri non datur Filio secundum humanam naturam; ergo non iudicabit secundum formam humanam.

4. PRAETEREA. Dan. 7. dicitur: *Aspiciebam, donec throni positi sunt, et Antiquus dierum sedit*; throni autem iudicariam potestatem designant: antiquitas autem de Deo dicitur ratione aeternitatis, ut Dionys. dicit in lib. de Div. Nomi,

humanitate », ut Augustinus exponit (*lib. de Spiritu, et Anima, cap. 9. in med.*), et Isa. 33.: *Regem in decore suo videbunt*; ergo in iudicio non apparebit omnibus in forma gloriosa.

5. PRAETEREA. Secundum illam formam Christus iudicabit, in qua iudicatus est; unde super illud Joan. 5. *Sic et Filius, quos vult, vivificat*, dicit Glossa (*ordin. August. tract. 19. in Joan. aliquant. a princip.*): « In qua forma injuste iudicatus est, iuste iudicabit, ut possit ab impiis videri »: sed iudicatus est in forma infirmitatis; ergo et in eadem in iudicio apparebit.

SED CONTRA est, quod dicitur Luc. 21.: *Tunc videbunt Filium hominis venientem in nube cum potestate magna, et majestate*: majestas autem, et potestas ad gloriam pertinent; ergo in forma gloriosa apparebit.

Praeterea. Ille qui iudicat, debet eminere illis qui iudicantur: sed electi, qui iudicabuntur a Christo, corpora gloriosa habebunt; ergo multo fortius iudex in forma gloriosa apparebit.

Praeterea. Sicut iudicari est infirmitatis, ita iudicare est auctoritatis, et gloriae: sed in primo adventu, quo Christus venit ad hoc ut iudicaretur, in forma infirmitatis apparuit; ergo in secundo adventu, in quo veniet ad hoc quod iudicet, apparebit in forma gloriosa.

RESPONDEO dicendum, quod Christus dicitur *Dei, et hominum mediator* (*1. Tim. 2.*), in quantum pro hominibus satisfacit, et interpellat apud Patrem, et ea quae sunt Patris, hominibus communicat; secundum quod dicitur Joan. 17.: *Claritatem, quam dedisti mihi, dedi eis*: secundum hoc autem utrumque convenit ei, quod cum utroque communicat extremorum; in quantum enim cum hominibus communicat, vices hominum gerit apud Patrem; in quantum vero cum Patre communicat, dona Patris transmittit ad homines. Quia ergo in primo adventu ad hoc venit, ut pro nobis satisfaceret apud Patrem, in forma nostrae infirmitatis apparuit; quia vero in secundo adventu ad hoc veniet, ut iustitiam Patris in homines exequatur, demonstrare gloriam debet, quae inest ei ex communicatione ad Patrem: et ideo in forma gloriosa apparebit.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod in eadem carne apparebit, sed non similiter se habente.

AD SECUNDUM dicendum, quod signum crucis apparebit in iudicio, non ad indicium tunc existentis infirmitatis, sed praeteritae; ut per hoc justior condemnatio eorum appareat, qui tantam misericordiam neglexerunt, et eorum praecipue qui Christum injuste persecuti sunt. Cicatrices autem, quae in ejus corpore apparebunt, non pertinebunt ad aliquam infirmitatem, sed erunt indicia maximae virtutis, qua Christus per passionem, et infirmitatem de hostibus triumphavit. Exprobratissimam etiam mortem ostendet, non sensibiliber eam oculis ingerens, ac si tunc eam pateretur, sed ex his quae apparebunt, scilicet indicia praeteritae passionis, homines in recogitationem praeteritae mortis adducet.

AD TERTIUM dicendum, quod corpus gloriosum habet in potestate sua, ut se demonstret, vel non demonstret oculo non glorioso, ut patet ex his quae dicta sunt (*q. 85. art. 2. ad 3.*): et ideo in forma gloriosa Christus ab omnibus poterit videri.

AD QUARTUM dicendum, quod sicut amici gloria est delectabilis, ita gloria et potestas ejus, qui odio habetur, maxime contristat: et ideo sicut visio gloriae humanitatis Christi erit iustis in praemium, ita inimicis Christi erit in supplicium: unde Isa. 26.: *Videant, et confundantur zelantes populi; et ignis, id est invidia, hostes tuos devoret.*

AD QUINTUM dicendum, quod forma accipitur ibi pro natura humana, in qua iudicatus est, et etiam iudicabit; non autem pro qualitate naturae, quae non erit eadem in iudicante, scilicet infirma, quae in iudicato fuit.

ARTICULUS III.

393

UTRUM DIVINITAS A MALIS SINE GAUDIO VIDERI POSSIT.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur, quod divinitas a malis sine gaudio videri possit: constat enim, quod impii manifestissime cognoscent Christum esse Deum: ergo divinitatem ejus videbunt, et tamen de visione Christi non gaudebunt; ergo sine gaudio videri poterit.

2. PRAETEREA. Voluntas impiorum perversa non magis adversatur humanitati Christi, quam ejus divinitati: sed hoc quod videbunt gloriam humanitatis, cedet eis in poenam, ut dictum est (*art. praec. ad 4.*); ergo multo fortius si divinitatem ejus viderent, magis contristarentur, quam gauderent.

3. PRAETEREA. Ea quae sunt in affectu, non de necessitate sequuntur ad ea quae sunt in intellectu; unde August. dicit (*conc. 8. in Psal. 118. ad fin.*): « Praecedit intellectus, et sequitur tardus, aut nullus affectus »: sed visio ad intellectum pertinet, gaudium autem ad affectum; ergo poterit esse divinitatis visio sine gaudio.

4. PRAETEREA. « Omne quod recipitur in aliquo, recipitur in eo per modum recipientis, et non per modum recepti »: sed omne quod videtur, quodammodo in vidente recipitur; ergo quamvis in se divinitas sit delectabilissima, tamen visa ab illis qui sunt tristitia absorpti, non delectabit, sed magis contristabit.

5. PRAETEREA. Sicut se habet sensus ad sensibile, ita se habet intellectus ad intelligibile: sed ita est in sensibus, quod « palato non sano poena est panis, qui sano est suavis », ut dicit Aug. (*lib. 7. Confess. cap. 16.*), et similiter accidit in aliis sensibus; ergo cum damnati habeant intellectum indispositum, videtur quod visio lucis increatae magis afferet eis poenam, quam gaudium.

SED CONTRA est, quod dicitur Joan. 17.: *Haec est vita aeterna, ut cognoscant te verum Deum*: ex quo patet, quod essentia beatitudinis in Dei visione consistit: sed de ratione beatitudinis est gaudium; ergo divinitas sine gaudio videri non potest.

Praeterea. Ipsa essentia divinitatis est essentia veritatis: sed unicuique est delectabile videre verum; unde « omnes homines naturaliter scire desiderant », ut dicitur in principio *Metaphysic.*; ergo divinitas sine gaudio videri non potest.

Praeterea. Si aliqua visio non semper est delectabilis, contingit eam quandoque esse tristabilem: sed visio intellectiva nunquam est contristabilis, quia « delectationi, quae est in intelligendo, non opponitur aliqua tristitia », ut dicit Philos. (*lib. 1. Top. cap. 13. parum a princ.*); cum ergo divinitas videri non possit nisi per intellectum, videtur quod divinitas sine gaudio videri non possit.

RESPONDEO dicendum, quod in quolibet appetibili, vel delectabili, duo possunt considerari, scilicet *id* quod appetitur, vel quod est delectabile, et *id* quod est ratio appetibilitatis, vel delectabilitatis in ipso; sicut autem, secundum Boëtium in lib. de Hebdom. (*parum a princ.*), « id quod est, potest habere aliquid, praeterquam quod ipsum est; ipsum vero esse nihil aliud praeter se

habet admixtum », ita id quod est appetibile, vel delectabile, potest habere aliquid aliud admixtum, unde non sit delectabile, vel appetibile: sed id quod est ratio delectabilitatis, nihil habet admixtum, vel habere potest, propter quod non sit delectabile, vel appetibile. Res autem quae sunt delectabiles per participationem bonitatis, quae est ratio appetibilitatis, et delectabilitatis, possunt apprehensae non delectare; sed id quod per essentiam suam est bonum, impossibile est quod ejus essentia apprehensa non delectet: unde cum Deus essentialiter sit ipsa bonitas, non potest divinitas sine gaudio videri.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod impii manifeste cognoscent Christum esse Deum, non per hoc quod divinitatem ejus videant, sed propter manifestissima divinitatis indicia.

AD SECUNDUM dicendum, quod divinitatem, secundum quod est in se, nullus potest odio habere, sicut nec aliquis odio habere potest ipsam bonitatem: sed quantum ad aliquos divinitatis effectus dicitur ab aliquibus odio haberi, inquantum scilicet aliquid agit, vel praecipit, quod est contrarium voluntati; et ideo visio divinitatis nulli potest esse non delectabilis.

AD TERTIUM dicendum, quod verbum Augustini est intelligendum, quando id quod apprehenditur per intellectum praecedentem, est bonum per participationem, et non per essentiam, sicut sunt omnes creaturae; unde potest in eis esse aliquid, quare affectus non moveatur. Similiter etiam in via Deus cognoscitur per effectus, et intellectus non attingit ad ipsam essentiam bonitatis ejus: unde non oportet, quod affectus intellectum sequatur, sicut sequeretur, si essentiam ejus videret, quae est ipsa bonitas.

AD QUARTUM dicendum, quod tristitia non nominat dispositionem, sed magis passionem: omnis autem passio a contraria causa fortiori superveniente tollitur, et non eam tollit: et ita tristitia damnatorum tolleretur, si Deum per essentiam viderent.

AD QUINTUM dicendum, quod per indispositionem organi tollitur proportio naturalis ipsius organi ad objectum, quod natum est delectare; et propter hoc delectatio impeditur: sed indispositio, quae est in damnatis, non tollit naturalem proportionem, qua sunt ordinati ad divinam bonitatem, cum imago semper in eis maneat; et ideo non est simile.

QUAESTIO XCI.

DE QUALITATE MUNDI POST JUDICIUM, IN QUINQUE ARTICULOS DIVISA.

Consequenter agendum est de qualitate mundi, et resurgentium post judicium; ubi triplex consideratio occurrit: prima de statu, et qualitate mundi: secunda de statu beatorum: tertia de statu malorum.

Circa primum quaeruntur quinque.

Primo. Utrum innovatio mundi sit futura.

Secundo. Utrum motus corporum coelestium cessabit.

Tertio. Utrum corpora coelestia tunc magis fulgebunt.

Quarto. Utrum elementa majorem claritatem recipient.

Quinto. Utrum animalia, et plantae remanebunt.

ARTICULUS I.

394

UTRUM MUNDUS INNOVABITUR.

(S. Thom. 4. Dist. 48. q. 2. art. 1. et seq.).

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod mundus nunquam innovabitur: nihil enim est futurum, nisi quod aliquando fuit secundum speciem, Eccl. 1.: *Quid est quod fuit? ipsum quod futurum est*: sed mundus nunquam aliam dispositionem habuit, quam nunc habet quantum ad partes essentielles, et genera, et species; ergo nunquam innovabitur.

2. PRAETEREA. Innovatio alteratio quaedam est: sed impossibile est universum alterari, quia omne alteratum reducitur ad aliquod alterans non alteratum, quod tamen secundum locum movetur; quod non est extra universum ponere; ergo non potest esse, quod mundus innovetur.

3. PRAETEREA. Genes. 2. dicitur, quod *Deus die septimo requievit ab omni opere, quod patrarat*; et exponunt sancti, quod « requievit a novis creaturis condendis »: sed in illa prima conditione non fuit alius modus rebus impositus, quam iste, quem nunc naturali ordine tenent; ergo nunquam alium habebunt.

4. PRAETEREA. Ista rerum dispositio, quae nunc inest rebus, naturalis est. si ergo in aliam dispositionem transmutentur, illa dispositio erit eis innaturalis: sed illud quod est innaturale, et per accidens, non potest esse perpetuum, ut patet in 1. de Coelo et Mundo (*lex. 15.*); ergo etiam illa dispositio novitatis quandoque ab ipso removebitur: et ita erit ponere circulationem quandam in mundo, sicut Empedocles, et Origenes (*lib. 2. Periarth. cap. 3.*) posuerunt; ut post hunc mundum sit alius mundus iterum, et post illum iterum alius.

5. PRAETEREA. Novitas gloriae in praemium rationali creaturae datur. sed ubi non est meritum, ibi non potest esse praemium; cum ergo creaturae insensibiles nihil meruerint, videtur quod non innovabuntur.

SED CONTRA est, quod habetur Isa. 65.: *Ecce ego creo novos coelos, et terram novam; et non erunt in memoria priora*; et Apoc. 21.: *Vidi coelum novum, et terram novam: primum enim coelum, et prima terra abiit.*

Praeterea. Habitatio debet habitatori congruere: sed mundus factus est, ut sit habitatio hominis; ergo debet homini congruere; sed homo innovabitur; ergo similiter et mundus.

Praeterea. *Omne animal diligit simile sibi*, Eccl. 13., ex quo patet, quod similitudo est ratio amoris: sed homo habet aliquam similitudinem cum universo, unde et minor mundus dicitur; ergo homo universum mundum diligit naturaliter; ergo et ejus bonum concupiscit: et ita ut satisfiat hominis desiderio, debet etiam universum meliorari.

RESPONDEO dicendum, quod omnia corporalia propter hominem facta esse creduntur, unde et omnia dicuntur ei subjecta: serviunt autem homini dupliciter: uno modo ad sustentationem corporalis vitae, alio modo ad profectum cognitionis divinae, inquantum homo per ea, quae sunt facta, invisibilia

(cap. 10. ante med. lect. 2.); ergo judicare convenit Filio, prout est aeternus; ergo non secundum quod est homo.

5. PRAETEREA. August. dicit (*tract. 19. in Joan. aliquant. a med.*), et habetur in litera (4. *Dist. 48.*), quod « per Verbum Filium Dei fit animarum resurrectio, per Verbum factum in carne Filium hominis fit resurrectio corporum »: sed iudicium illud finale pertinet magis ad animam, quam ad carnem; ergo magis convenit judicare Christo, secundum quod est Deus, quam secundum quod est homo.

SED CONTRA. Joan. 5. dicitur: *Potestatem dedit ei iudicium facere, quia Filius hominis est.*

Praeterea. Job 36.: *Causa tua, quasi impii iudicata est*, Gloss. « a Pilato »; ideo iudicium, *causamque recipies*, Gloss.: « ut juste iudices »: sed Christus secundum humanam naturam est iudicatus a Pilato; ergo secundum humanam naturam iudicabit.

Praeterea. Ejus est judicare, cujus est legem condere: sed Christus in humana natura apparens nobis legem Evangelii dedit; ergo secundum eandem naturam iudicabit.

RESPONDEO dicendum, quod iudicium aliquod dominium in iudicante requirit; unde Rom. 14.: *Tu quis es, qui iudicas alienum servum?* Et ideo secundum hoc Christo competit iudicare, secundum quod dominium super homines habet, de quibus principaliter erit finale iudicium: ipse autem est noster Dominus, non solum ratione creationis, quia *Dominus ipse est Deus, ipse fecit nos, et non ipsi nos* (Psal. 99.), sed etiam ratione redemptionis; quod ei competit secundum humanam naturam: unde Rom. 14.: *In hoc Christus mortuus est, et resurrexit, ut et vivorum, et mortuorum dominetur.* Ad praemium autem vitae aeternae consequendum, nobis creationis bona non sufficerent, nisi redemptionis beneficium adderetur, propter impedimentum quod naturae creatae supervenit ex peccato primi parentis: unde cum finale iudicium ad hoc ordinetur, ut aliqui admittantur ad regnum, et aliqui excludantur a regno, conveniens est, ut ipse Christus secundum humanam naturam, cujus redemptionis beneficio homo ad regnum admittitur, illi iudicio praesideat; et hoc est quod dicitur Act. 10. quod *ipse constitutus est a Deo iudex vivorum, et mortuorum.* Et quia per redemptionem humani generis non solum homines reparavit, sed etiam universaliter totam creaturam, secundum quod tota creatura, reparato homine, melioratur, ut habetur Coloss. 1.: *Pacificans per sanguinem crucis ejus, sive quae in coelis, sive quae sunt in terris*; ideo non solum super homines, sed super universam creaturam Christus per suam passionem dominium promeruit, et potestatem iudicariam, Matth. ult.: *Data est mihi omnis potestas in coelo, et in terra.*

AD PRIMUM ergo dicendum, quod in Christo secundum divinam naturam est auctoritas domini respectu universalis creaturae ex jure creationis: sed in ipso secundum humanam naturam est auctoritas domini, quam promeruit per passionem: et est quasi auctoritas secundaria, et acquisita; sed prima est naturalis, et aeterna.

AD SECUNDUM dicendum, quod quamvis Christus, secundum quod homo, non habeat a se invincibilem potestatem ex naturali virtute humanae speciei, tamen ex dono divinitatis etiam in humana natura invincibilem habet potestatem, secundum quod omnia sunt subjecta pedibus ejus, ut dicitur 1. Corinth. 15. et Hebr. 2.; et ideo iudicabit quidem in humana natura, sed ex divinitatis virtute.

AD TERTIUM dicendum, quod Christus non suffecisset ad humani generis redemptionem, si purus homo fuisset: et ideo ex hoc ipso quod secundum humanam naturam genus humanum redimere potuit, ac per hoc iudicariam potestatem consecutus est, manifeste ostenditur, quod ipse est Deus; et ita aequaliter honorandus cum Patre, non in quantum homo, sed in quantum Deus.

AD QUARTUM dicendum, quod in illa visione Danielis manifeste totus exprimitur ordo iudicariae potestatis; quae quidem, sicut in prima origine, est in ipso Deo, et specialius in Patre, qui est fons totius deitatis: et ideo praemittitur primo, quod *Antiquus dierum sedit*: sed a Patre iudicaria potestas traducta est in Filium, non solum ab aeterno secundum divinam naturam, sed etiam in tempore secundum humanam, in qua eam meruit: et ideo subiungitur in visione praedicta: *Ecce cum nubibus caeli quasi Filius hominis veniebat, et usque ad Antiquum dierum pervenit, et dedit ei potestatem, et honorem, et regnum.*

AD QUINTUM dicendum, quod Augustinus loquitur per appropriationem quandam, ut scilicet reducat effectus, quos Christus in humana natura fecit, ad causas aliquo modo consimiles: et quia secundum animam sumus ad imaginem, et similitudinem Dei, secundum autem carnem sumus ejusdem speciei cum homine Christo, ideo ea, quae in animabus nostris Christus fecit, divinitati attribuit; quae vero in carne fecit, vel facturus est, attribuit ejus carni; quamvis caro ejus, in quantum est divinitatis organum, ut dicit Damascenus (*lib. 3. Orthod. Fid. cap. 15. a med.*), habeat etiam effectum in animabus nostris, secundum illud quod dicitur Hebr. 9. quod *sanguis ejus emundavit conscientias nostras ab operibus mortuis*: et sic etiam *Verbum caro factum est causa resurrectionis animarum*: unde etiam secundum naturam humanam convenienter est iudex non solum corporalium, sed etiam spiritualium bonorum.

ARTICULUS II.

392

UTRUM CHRISTUS IN JUDICIO APPAREBIT
IN FORMA HUMANITATIS GLORIOSA.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur, quod Christus in iudicio non apparebit in forma humanitatis gloriosa, quia super illud Joan. 19.: *Videbunt in quem transfixerunt*, dicit Gloss. (*interi. Aug. tract. 120. in Joan. a med.*): « Quia in ea carne venturus est, in qua crucifixus est »: sed crucifixus est in forma infirma; ergo in forma infirmitatis apparebit, non in forma gloriosa.

2. PRAETEREA. Matth. 24. dicitur, quod *apparebit signum Filii hominis in coelo*, id est « signum crucis », ut Chrysost. dicit (*hom. 77. in Matth. circ. med.*), videlicet quod « veniet in iudicio Christus non solum vulnerum cicatrices, sed etiam ipsam mortem exprobratissimam ostendens »; ergo videtur, quod non apparebit in forma gloriosa.

3. PRAETEREA. Secundum hanc formam Christus in iudicio apparebit, quae ab omnibus conspici possit: sed Christus secundum formam humanitatis gloriosam non poterit videri ab omnibus bonis, et malis, quia oculus non glorificatus non videtur esse proportionatus ad videndam claritatem gloriosi corporis; ergo non apparebit in forma gloriosa.

4. PRAETEREA. Illud quod promittitur justis in praemium, non conceditur injustis: sed videre gloriam humanitatis promittitur justis in praemium, Joan. 10.: *Ingrederetur, et egredietur, et pascua inveniet*, id est « refectionem in divinitate, et